

Veel gestelde vragen met betrekking tot de EU-klokkenluiders richtlijn en de Wet bescherming Klokkenluiders

Op 26 november 2019 is de zogeheten Europese klokkenluidersrichtlijn gepubliceerd.¹ Deze Richtlijn stelt minimumregels voor de bescherming van melders van inbreuken op het Unierecht. Uiterlijk op 17 december 2021 moeten alle lidstaten van de Europese Unie de nieuwe regels omzetten in hun nationale wetgeving. Deze omzetting mag niet leiden tot een lager beschermingsniveau dan het reeds bestaande niveau in de lidstaat.

In Nederland wordt de Richtlijn geïmplementeerd door de Wet Huis voor klokkenluiders aan te passen. Deze wet gaat straks ook anders heten, namelijk de Wet bescherming klokkenluiders. Het streven is dat de wetwijziging eind 2021 in werking treedt.

Voor meer informatie over de Richtlijn en de Wet bescherming klokkenluiders kunt u terecht op de website van het Huis voor klokkenluiders: www.huisvoorklokkenluiders.nl/wet--en-regelgeving/europese-richtlijn of op de websites van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: [Wet bescherming klokkenluiders](#) en [Wat verandert er?](#) .

Hieronder vindt u een overzicht van veel gestelde vragen over de EU-klokkenluidersrichtlijn en de nieuwe Wet bescherming klokkenluiders.

Stand van Zaken wetgevingstraject

Een [wetsvoorstel tot wijziging van de Wet Huis voor klokkenluiders \(Wet Hvk\)](#) ter implementatie van de EU klokkenluidersrichtlijn is op 30 juni 2021 ingediend bij de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer. Op 30 september 2021 heeft deze commissie een Ronde Tafel georganiseerd om verschillende partijen te horen als input op het Verslag.

Op 4 oktober 2021 heeft de Tweede Kamer haar Verslag t.a.v. het wetsvoorstel aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gestuurd.

Na de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel door de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer, volgt een mondelinge behandeling waaraan alle Tweede Kamerleden kunnen deelnemen (plenair debat). Nadat de Tweede Kamer met het wetsvoorstel heeft ingestemd, zal het wetsvoorstel naar de Eerste Kamer gaan.

In de Eerste Kamer is er eerst een schriftelijke behandeling met daarna een mondelinge behandeling, voordat er wordt gestemd. Als de Eerste Kamer ook met het wetsvoorstel heeft ingestemd, dan ondertekenen de Koning en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de wettekst.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) maakt dan een koninklijk besluit op waarin wordt geregeld per wanneer de wet in werking kan treden. Na publicatie in het Staatsblad kan de wet ingaan.

Updates van de stand van zaken vindt u op de website van BZK: [Tweede Kamer kijkt naar wetsvoorstel bescherming klokkenluiders | Nieuwsbericht | Wet bescherming klokkenluiders](#)

¹ RICHTLIJN (EU) 2019/1937 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden.

Gevolg huidige stand van zaken voor interne meldkanalen

Wanneer een Richtlijn niet voor de deadline wordt omgezet in de nationale rechtsorde, is bepaald dat de bepalingen die voldoende duidelijk en onvoorwaardelijk zijn, toch directe werking kunnen hebben. Dit geldt met name in de relatie tussen de particulier en de overheid (verticale directe werking).

Voor de EU klokkenluidersrichtlijn betekent het dat de bepalingen over interne meldkanalen wel gelden voor overheidswerkgevers. De overheidswerkgevers, in de brede zin van het woord (dus dat kunnen bijvoorbeeld ook provincies gemeenten, waterschappen, of uitvoeringsorganisaties zijn), moeten dus hun interne meldregelingen hebben aangepast aan de regels uit de Richtlijn uiterlijk op 17 december 2021.

Dit geldt niet voor werkgevers in de private sector. De Richtlijn heeft namelijk in principe geen directe werking voor en tussen particulieren. Private werkgevers hoeven de interne meldregeling daarom nog niet per 17 december 2021 aangepast te hebben aan de eisen in de Richtlijn. Voor hen geldt dat zij hun meldregeling moeten hebben aangepast op het moment dat de nationale wetgeving ter implementatie van de Richtlijn, in werking treedt. Het is nu nog niet duidelijk wanneer dit zal zijn.

Gevolg huidige stand van zaken voor externe meldkanalen

Zoals hierboven is uitgelegd, hebben bepaalde bepalingen in een Richtlijn wel directe werking in de relatie tussen particulier en de overheid. Voor de EU klokkenluidersrichtlijn betekent dit onder meer dat de bepalingen over het inrichten van externe meldkanalen door bevoegde autoriteiten wel zullen gelden. Dit betekent dat de autoriteiten die meldingen kunnen ontvangen een externe meldkanaal moet hebben opgezet per 17 december 2021 om meldingen over inbreuken op het Unierecht te kunnen ontvangen.

Algemeen

Wat wordt verstaan onder een melder?

Een melder is een natuurlijke persoon, dat wil zeggen een mens van vlees en bloed, die in het kader van zijn werkzaamheden, informatie over een inbreuk of een vermoeden van een misstand meldt of openbaar maakt. Deze persoon moet dus in een werkrelatie staan tot de organisatie waar de informatie over een inbreuk of het vermoeden van een misstand aan relateert.

Melders kunnen werknemers, ambtenaren, zelfstandigen (bijv. consultants, freelancers, aannemers, leveranciers), aandeelhouders en bestuurders, vrijwilligers en bezoldigde of onbezoldigde stagiairs, personeel van aannemers en leveranciers zijn. Maar ook ex-werknemers en andere personen van wie de werkrelatie is beëindigd, sollicitanten en andere personen van wie de werkrelatie nog moet aanvangen, kunnen melders zijn.

Een potentiële melder is iemand die overweegt om een melding te doen. Ook een potentiële melder kan een vertrouwenspersoon raadplegen of advies vragen aan het Huis voor Klokkenluiders.

Is er een verschil tussen een melder en een klokkenluider?

Nee, in feite is er geen verschil, er wordt hetzelfde mee bedoeld. De wet bescherming klokkenluiders spreekt echter over melders van informatie over een inbreuk of een vermoeden van een misstand. Het Huis voor Klokkenluiders gebruikt daarom ook deze term in haar communicatie en in haar

dienstverlening.

Wat is een inbreuk op het Unierecht?

Een inbreuk op het Unierecht is een handeling of een nalatigheid die in strijd is met bepaalde EU wet- of regelgeving of die het doel van die regels ondermijnt. Welke beleidsterreinen en Uniehandelingen dit betreft staat opgesomd in artikel 2 en bijlage 2 deel 1 van de Richtlijn, maar betreft in elk geval de volgende beleidsterreinen:

- Overheidsopdrachten
- Financiële diensten, producten en markten, voorkoming van witwassen van geld en terrorismebestrijding
- Productveiligheid en productconformiteit
- Veiligheid van vervoer
- Bescherming van het milieu
- Stralingsbescherming en nucleaire veiligheid
- Veiligheid van levensmiddelen en diervoeders, diergezondheid en dierenwelzijn
- Volksgezondheid
- Consumentenbescherming
- Bescherming van de persoonlijke levenssfeer en persoonsgegevens

Wat is een vermoeden van een misstand?

Een misstand is een handeling of een nalatigheid waarbij het maatschappelijk belang in het geding is bij schending van een wettelijk voorschrift, een gevaar voor de volksgezondheid, een gevaar voor de veiligheid van personen, een gevaar voor de aantasting van het milieu, een gevaar voor het goed functioneren van de openbare dienst of een onderneming als gevolg van een onbehoorlijke wijze van handelen of nalaten, niet zijnde een inbreuk op het Unierecht.

Wat is het verschil tussen een inbreuk op het Unierecht en een misstand?

Een eerste verschil is dat een melding alleen een inbreuk is, als het een overtreding betreft van één van de Uniehandelingen die in de specifieke, limitatieve lijst van de Richtlijn zijn genoemd. Een overtreding van enige andere Uniehandeling of wetgeving kan dus niet worden gekwalificeerd als een inbreuk. Een overtreding van een andere Uniehandeling of wetgeving, die niet in de betreffende lijst staat opgenomen, kan overigens wel een misstand zijn.

Het tweede verschil is dat er om te spreken van een misstand een maatschappelijk belang in het geding moet zijn. Om te spreken van een inbreuk is dat niet nodig.

Een derde verschil is dat een andersoortige handeling of nalatigheid, niet zijnde een overtreding van een wet- of regelgeving, die bijvoorbeeld een gevaar voor de volksgezondheid betekent of aantasting van het milieu inhoudt, ook een misstand kan betreffen. Bij een inbreuk moet de handeling of nalatigheid strijdig zijn met regelgeving of die regelgeving ondermijnen, er moet dan dus een duidelijke link zijn met een bepaalde wet- of regelgeving.

Wat betekent vertrouwelijkheid?

Meldingen en melders moeten vertrouwelijk worden behandeld. Dit betekent dat het interne en het externe meldkanaal (plaatsen waar je een melding kan doen) niet zonder toestemming van de melder de identiteit van de melder bekend mogen maken, tenzij er een wettelijke plicht zou zijn (bijv. bij een rechterlijk bevel).

Wat betekent de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) voor het behandelen van een melding?

Wanneer persoonsgegevens worden verwerkt, dus verzameld, ontvangen, geregistreerd doorgestuurd of alle andere handelingen die met persoonsgegevens kunnen plaatsvinden, is de AVG van toepassing. Als iemand om advies vraagt of een melder een melding doet, zijn de gegevens die aan hem / haar relateren persoonsgegevens. Deze persoonsgegevens moeten in overeenstemming met de AVG worden behandeld.

Meer informatie over de AVG en de vereisten die hieruit voortvloeien zijn te vinden op: <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl>

Wat is een meldkanaal?

Een meldkanaal is de plaats waar je een melding kan doen. Er bestaan interne en externe meldkanalen.

Interne meldkanalen

Wat wordt bedoeld met een meldprocedure / meldregeling?

Alle organisaties met 50 werknemers of meer moeten een interne meldprocedure / meldregeling voor misstanden en inbreuken hebben voor de werknemers. In de meldprocedure moeten de volgende elementen worden vastgelegd:

- de manier waarop met de interne melding wordt omgegaan;
- een omschrijving wanneer er sprake is van een vermoeden van een misstand en een inbreuk op het Unierecht zoals bepaald in de wet bescherming klokkenluiders;
- bij welke onafhankelijke functionaris of functionarissen het vermoeden van een misstand of informatie over een inbreuk kan worden gemeld, en welke functionarissen zorgvuldige opvolging kunnen geven aan die melding;
- de mogelijkheid dat de werknemer een adviseur in vertrouwen kan raadplegen over een vermoeden van een misstand of informatie over een inbreuk;
- dat een melder binnen zeven dagen na ontvangst van een melding een ontvangstbevestiging krijgt; en
- dat binnen een redelijke termijn van ten hoogste drie maanden na verzending van de ontvangstbevestiging, aan de melder informatie wordt verstrekt over de beoordeling en, voor zover van toepassing, de opvolging van de melding.

Welke informatie moet een werkgever aan alle bij hem werkzame personen beschikbaar stellen?

De werkgever stelt aan alle bij hem werkzame personen informatie beschikbaar over:

- de meldprocedure / meldregeling; en
- de manier waarop meldingen over vermoedelijke misstanden en inbreuken op het Europese recht buiten de organisatie bij bevoegde autoriteiten kunnen worden gedaan of waar van toepassing bij een instellingen van de Europese Unie; en
- de rechtsbescherming van werknemers (zoals het verbod op benadeling door u als werkgever na het melden van een vermoedelijke misstand of inbreuk op het Europese recht).

Kunnen interne meldingen alleen schriftelijk worden gedaan?

Nee, meldingen kunnen zowel schriftelijk als mondeling worden gedaan. Bij een mondelinge melding, moet de werkgever ervoor zorgen dat:

- er een opname wordt gemaakt van het gesprek, mits de melder hier toestemming voor geeft; of
- een volledig en nauwkeurig verslag wordt gemaakt, die de melder mag corrigeren en moet goedkeuren.

Wie zijn er verplicht een interne meldregeling / intern meldkanaal te hebben?

Alle organisaties in Nederland met 50 werknemers of meer moeten een intern meldkanaal hebben, waar allen die werkzaamheden voor de organisatie verrichten, een melding moeten kunnen doen. Organisaties met minder dan 50 werknemers, maar die werkzaam zijn in de financiële sector, moeten ook een intern meldkanaal inrichten.²

Wat wordt bedoeld met een intern meldkanaal?

Een meldkanaal betreft de procedure voor het ontvangen en behandelen van meldingen van vermoedens van misstanden en informatie over inbreuken op het Unierecht. De afdeling of persoon die meldingen ontvangt en behandelt, moet voldoende gekwalificeerd zijn om deze positie te kunnen vervullen en moet de vertrouwelijkheid van de melding en melder kunnen garanderen.

Het meldkanaal is niet per definitie dezelfde afdeling of persoon die de melding ook onderzoekt (waar dit nodig is). Dit mag wel, maar is niet verplicht. Afhankelijk van het onderwerp van de melding kan het meldkanaal de melding doorsturen naar de afdeling die hier onderzoek naar doet. Ook hierbij moet de vertrouwelijkheid en de bescherming van persoonsgegevens in acht worden genomen.

(Meer informatie over intern onderzoek doen, leest u in de brochure 'Intern Onderzoek organiseren' <https://www.huisvoorklokkenluiders.nl/integriteit-bevorderen/intern-onderzoek-organiseren>)

Zijn er termijnen verbonden aan het behandelen van een melding?

De volgende termijnen zullen van toepassing zijn bij interne meldingen:

- Binnen 7 dagen moet een ontvangstbevestiging zijn gestuurd aan de melder;
- Uiterlijk 3 maanden na de ontvangstbevestiging moet de melder worden geïnformeerd over de opvolging die wordt gegeven aan de melding.

Moet er een vertrouwenspersoon worden aangesteld?

Private ondernemingen zijn bij wet niet verplicht niet om een vertrouwenspersoon aan te stellen, overheidsorganisaties wel. Alle organisaties moeten er echter wel in voorzien dat de werknemer een adviseur in vertrouwen moet kunnen raadplegen over een vermoeden van een misstand of informatie over een inbreuk.

De adviseur in vertrouwen geeft advies aan de potentiële melder en denkt met hem / haar mee. In veel organisaties kan de adviseur in vertrouwen de melding namens de melder doen. Hiermee kan de identiteit van de melder niet verder worden verspreid in de organisatie en kan er vertrouwelijk worden gemeld. De adviseur in vertrouwen is niet het interne meldkanaal. Werknemers kunnen daarnaast ook kiezen om een adviseur buiten te organisatie te raadplegen.

(Meer informatie over de rol en taken van vertrouwenspersonen vindt u op de website van het Huis voor Klokkenluiders: <https://www.huisvoorklokkenluiders.nl/integriteit-bevorderen/de-vertrouwenspersoon>)

² Delen I.B en II van de bijlage van de Richtlijn genoemde Uniehandelingen.

Externe meldkanalen

Wat is een extern meldkanaal?

Een extern meldkanaal is een meldkanaal dat is opgezet door een aangewezen bevoegde autoriteit. Een aangewezen bevoegde autoriteit is een autoriteit die bevoegd is om een melding te ontvangen, wat vaak relateert aan een specifiek beleidsterrein (zo is de Autoriteit Persoonsgegevens bijvoorbeeld de bevoegde autoriteit voor meldingen over het verwerken van persoonsgegevens). Deze autoriteiten moeten een duidelijke meldprocedure hebben, waar meldingen over inbreuken of misstanden gedaan kunnen worden. Zij moeten ook kenbaar maken hoe ze deze meldingen ontvangen en in behandeling nemen.

Kunnen melders direct bij een extern meldkanaal melden?

Ja, met de nieuwe wet zijn melders niet meer verplicht om eerst intern te melden maar kunnen ze direct extern melden bij een bevoegde autoriteit.

Bij welke organisaties kan je een externe melding doen over inbreuken op het Unierecht?

Een melder kan altijd een melding doen bij de autoriteit die ten aanzien van het onderwerp bevoegdheden heeft, bijvoorbeeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens als de melding het verwerken van persoonsgegevens betreft. In het wetsvoorstel Wet bescherming klokkenluiders wordt een aantal autoriteiten expliciet benoemd, die een zogeheten extern meldkanaal moeten inrichten. Dit zijn:

- de Autoriteit Consument en Markt (ACM)
- de Autoriteit Financiële markten (AFM)
- de Autoriteit persoonsgegevens (AP)
- De Nederlandsche Bank N.V. (DNB)
- het Huis voor klokkenluiders (HvK)
- de Inspectie gezondheidszorg en jeugd (IGJ)
- de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)
- de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS)

Het inrichten van een extern meldkanaal houdt in dat deze organisaties volgens de eisen van de nieuwe wet meldingen moeten kunnen ontvangen en hieraan opvolging moeten kunnen geven.

Naast de bovengenoemde autoriteiten, moeten ook andere autoriteiten in Nederland die bevoegdheden hebben op een bepaald beleidsterrein en waar mogelijk een melding gedaan kan worden, een extern meldkanaal inrichten volgens de eisen uit de wet. Het Huis voor Klokkenluiders kan helpen om melders door te verwijzen naar de juiste autoriteit. Daarnaast is het Huis voor Klokkenluiders bevoegd om meldingen te onderzoeken als er geen andere bevoegde autoriteit is.

Wat is de rol van het Huis voor Klokkenluiders bij meldingen?

Het Huis voor Klokkenluiders wordt aangewezen voor het ontvangen meldingen waarvoor geen andere autoriteit bevoegd is.

Daarnaast kunnen melders die zich benadeeld voelen door de werkgever vanwege het doen van een melding, het Huis voor Klokkenluiders verzoeken om een bejegeningsonderzoek te doen.

Kan het Huis voor Klokkenluiders als (intern) meldkanaal fungeren voor organisaties die te klein zijn om het zelf in te richten?

Het Huis voor Klokkenluiders is een bevoegde autoriteit en heeft daarom een extern meldkanaal opgezet. Het Huis kan niet voor organisaties optreden als intern meldkanaal. Melders kunnen echter altijd direct een melding doen bij een extern meldkanaal van een bevoegde autoriteit, dus ook bij het Huis voor Klokkenluiders. Het Huis voor Klokkenluiders zal vervolgens moeten bepalen of het opvolging zal geven aan de melding en welke opvolging. Wanneer een andere autoriteit de bevoegde autoriteit is, zal het Huis voor Klokkenluiders de melding kunnen doorsturen.

Een melder kan echter altijd het Huis verzoeken om een onderzoek naar de bejegening van de melder te verrichten.

Kan een koepelorganisatie / branchevereniging als intern meldkanaal optreden voor melders?

Nee, koepelorganisaties kunnen niet de rol overnemen van het bieden van een intern meldkanaal van de individuele werkgevers t.a.v. hun medewerkers.

Moet een branchevereniging een intern meldkanaal inrichten voor zijn leden?

Nee, er is namelijk geen sprake van een werkrelatie tussen een lid van een branchevereniging en de branchevereniging. Er wordt immers door een lid van de branchevereniging, bijvoorbeeld een eigenaar van een kapperszaak, geen werkzaamheden verricht voor de branchevereniging. Ook verkeert hij niet in een economisch afhankelijke positie ten opzichte van de branchevereniging; hij is niet afhankelijk van de branchevereniging voor het verkrijgen van werk.

Internationale aspecten

Is de EU-klokkenluidersrichtlijn en de wet bescherming klokkenluiders ook van toepassing in Caribisch Nederland?

De Wet Huis voor klokkenluiders en straks diens vervanger de Wet bescherming klokkenluiders is niet van toepassing op Caribisch Nederland, maar alleen in het Europese deel van het Koninkrijk der Nederlanden.

Zijn ambtenaren bij Caribisch Nederland beschermd als zij melding doen van een maatschappelijke misstand of inbreuk op Unierecht?

Voor de bijzondere gemeenten Bonaire, St. Eustachius en Saba bestaat de Regeling vertrouwenspersonen integriteit en Klachtencommissie ongewenste omgangsvormen Rijksambtenaren BES: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035123/2014-05-23>.

In artikel 10 van die regeling is geregeld dat een melder die te goeder trouw een vermoeden van een misstand meldt niet benadeeld mag worden (er mag geen besluit met nadelige gevolgen voor zijn rechtspositie worden genomen). Voor deze ambtenaren geldt dus wel bescherming als zij vermoedens van misstanden melden, maar op grond van andere regelgeving.